

A.F.Th. van der Heijden

A.F.Th: TIVOLI I LOV'IT

GELDROP

FRANK VAN DEN MUIJSENBURG

In het 'arbeidersparadijs' Tivoli kwam Adri van der Heijden in 1951 ter wereld. De toenmalige wijk van Geldrop (nu Eindhoven) speelt een prominente rol in zijn romancyclus *De tandeloze tijd* en drie requiems voor onder anderen zijn vader en moeder. Voor een Geldropse werkgroep reden een wandeling samen te stellen langs plekken waarover A.F.Th. van der Heijden schrijft. De route gaat 8 april officieel open, het bijbehorende boek wordt een dag eerder gepresenteerd. In de aanloop naar de presentatie gaf Van der Heijden, die in Amsterdam woont, een schriftelijk interview aan het ED.

Hoe verklaart u de (hernieuwde) belangstelling voor de Geldropse elementen in uw werk?

„Ik ben in Geldrop geboren, en heb er de eerste achttien jaar van mijn leven doorgebracht, waarna ik er nog regelmatig terugkeerde. Niet vreemd dat sommige locaties terugkeren in mijn latere autobiografisch getinte romans. Lezers uit de regio herkennen namen en plekken, en op een dag neemt iemand het initiatief om zo iets onder de aandacht te brengen. Ik ben daar zelf uiteraard te bescheiden voor. Al stak het me wel om zo'n tien jaar geleden een Geldropse wethouder op de radio - na de vraag of ik niet eens een ereburgerschap of een straatnaam verdiende - te horen antwoorden: 'Ach, hij is hier op z'n achttiende weggegaan... zo belangrijk is hij niet voor ons'. Ja kijk, als ze over me heen willen lopen, moeten ze juist een straat of plein naar me vernoemen."

Wat is uw eerste herinnering aan het dorp van uw jeugd?

"Ik werd in 1951 geboren in het acht kilometer van Geldrop gelegen Tivoli, dat na de Tweede Wereldoorlog onder de gemeente Geldrop viel. Later, in de jaren zeventig, werd Tivoli (opnieuw) aan Eindhoven toegevoegd. Het ligt dus voor de hand dat mijn vroegste herinneringen op Tivoli betrekking hebben. Zo weet ik nog dat mijn jongste oom een vriend met een valk had, die op een leren handschoen op zijn hand zat, en daaraan met een ketting was verbonden. We liepen met die roofvogel (hij had ook een kapje op) door de stegen tussen tuinen en huizen. Telkens wanneer een hoofdstraat overgestoken moest worden, werd ik als jongetje vooruitgestuurd om te kijken of er niet toevallig een politieagent aankwam, want het houden van roofvogels in het openbaar was verboden. Op zeker moment signaleerde ik opgewonden: 'Pliessie!' Grote paniek, maar het bleek de postbode, die destijds nog in uniform inclusief pet aan de deuren verscheen. In deze kleine anekdote vindt u dus veel verenigd: gezagsgetrouwheid en

burgerlijke ongehoorzaamheid, en niet te vergeten het labyrint achter de huizen van het arbeidersparadijs Tivoli (I lov'it)."

Gaat u de wandeling uit het boek zelf maken?

„Te zijner tijd zeker, al was het maar om mijn geheugen op te frissen, want De tandeloze tijd is nog lang niet gereed."

De tandeloze tijd is een romancyclus, geen autobiografie. Wandelen we straks in Geldrop door uw fantasiewereld of de realiteit?

"Met die vraag raakt u aan de kwestie van de 'herkenbaarheid' in een roman. Waarom voel ik me eerder behaaglijk dan ongemakkelijk wanneer ik in een boek samen met de hoofdpersoon over herkenbaar beschreven Amsterdamse locaties mag lopen? Ik verlies geen moment uit het oog dat het hier fictie betreft, maar tegelijkertijd wordt het werkelijkheidsgehalte van de fictie verhoogd door de topografie. Ik kan naar een huis gaan kijken waar in het echt een moord heeft plaatsgehad, en daar een potje staan huiveren. Op dat moment moet ik het toch echt met het decor doen, want de moordpartij, hoe waargebeurd ook, onttrekt zich aan mijn waarneming. Misschien is het, hierop door redenerend, wel net zo prikkelend om een werkelijk bestaande locatie te gaan bezichtigen waarop ene Van der Heijden ooit zijn fantasieën heeft geprojecteerd. Als bonus is er altijd nog de suggestie dat ten minste een deel van het beschrevene op die plek werkelijk heeft plaatsgehad."

Was het voor u gemakkelijker om de gebeurtenissen in Geldrop te situeren, omdat u daar tijdens het schrijven van de romans niet meer woonachtig was?

"De eerste helft van uw vraag is ook omkeerbaar. Ik schrijf over Geldrop en omstreken omdat ik het dorp en de regio goed ken. Ik snap iets van de mores daar, het taalgebruik, de geschiedenissen van vroeger - en ik heb er bovendien zelf memorabele voetstappen liggen. Maar inderdaad, uw vraag wederom omkerend, de afstand Amsterdam-Geldrop maakt het voor mij gemakkelijker om over de omgeving van mijn jeugd te schrijven dan wanneer ik er nog zou wonen. Ik mythologiseer graag de gebeurtenissen die er hebben plaatsgehad. Een jongen die op Hulst van de kanaalbrug dook, kwam niet meer boven. Toen hij uiteindelijk opgedregd werd, stond er een oud fietsstuur bij wijze van gewei in zijn schedeldak geplant. In de jaren erna ontstonden allerlei verhalen over die gruwelijke verdrinkingsdood. In mijn debuut Een gondel in de Herengracht heet het slachtoffer De Gazellejongen, die bij het optakelen zijn handen kruislings op de handvatten van het stuur heeft liggen, als om zichzelf te ontkurken. (Het is wat.) Kijk, zulke mythologiseringsen ontstaan onder mijn pen gemakkelijker in Amsterdam of het buitenland dan wanneer ik elke dag in Geldrop bij het boodschappen doen over die brug moet, want dan moet ik het misschien doen met een tractor die de helling niet haalt."

U gebruikt bij het schrijven geen computer, maar een typemachine. Nu verschijnt er ook een app voor mobiele telefoons rondom de wandeling. Ik neem aan dat u deze niet gaat gebruiken?

„Ik heb er kennis van genomen. Frank Lammers heeft de teksten prachtig ingesproken (een meesterlijk acteur, die ook de rol van Nico van Dartel in de film De helleveeg voor zijn rekening nam). Nee, ik ben zoals dat tegenwoordig heet 'bewust digitbeet'. Ik ontwikkel liever de vertel- en compositietechniek van mijn romans dan dat ik telkens nieuwe apparaten in gebruik moet nemen. Zo gebruik ik ook nog het ouderwetse leesplankje. Alleen staat daar niet langer op 'aap noot mies', maar -en dat is mijn enige concessie aan de moderne tijd - 'app not me!'"

Welke plek mogen de wandelaars in Geldrop straks zeker niet missen?

„Ik zou zeggen: het kasteel van Geldrop, het cruciale punt van de wandeling. Dat kasteel was ook zo'n mythologische grootheid in mijn jeugd. Het lag verscholen achter bomen, dus wij jongens wisten niet eens hoe het belangrijkste cultuurgoed van Geldrop eruitzag. De mare ging dat er een jachttopziener met een dubbelloops geweer loerde op jongens die over het prikkeldraad geklommen waren. Omdat ze daarbij nogal eens bloedige schrammen opliepen, mikte hij op de blote benen, met zoutpatronen. Nu mogen literair angehauchte wandelaars zomaar het terrein van het kasteel betreden zonder dat er zelfs maar zout in de wonden gewreven wordt."

Het boek Door de spiegel van A.F.Th van der Heijden, geschreven door Han Roijackers, verschijnt bij uitgeverij Lecturis. ISBN: 978-94-6226-218-8. De wandelroute wordt zaterdag 8 april officieel geopend bij Kasteel Geldrop (11.30 uur).